

På egne ben

En guide til økonomisk selvstendighet for unge voksne

Utgitt av Finans Norge, sist oppdatert 20.04.2026

Innholdsfortegnelse

1. Hva innebærer det å bli myndig?
2. Planlegging og styring av økonomien
3. Arbeid og skatt
4. Daglig bruk av banken
5. El-sparesykkel, moped og bil – praktisk, men dyrt
6. Når du flytter hjemmefra
7. Sparing – hvorfor og hvordan?
8. Hvor mye har du råd til å låne?
9. Forsikring – trygghet for økonomien din
10. På reise til utlandet
11. Hvis du mister kontroll over økonomien
12. Sparing til pensjon og aksjesparing
13. Vær på vakt mot svindel

1. Hva innebærer det å bli myndig?

Når du fyller 18 år, får du rett til å bestemme over din egen økonomi og inngå avtaler på egenhånd. Dette gir deg stor frihet, men også et stort ansvar. Du kan nå signere kontrakter, ta opp lån og kjøpe varer og tjenester uten foreldrenes samtykke. Husk at både muntlige og digitale eller skriftlige avtaler er bindende, og at brudd på avtaler kan føre til inkasso og betalingsanmerkninger. Les alltid avtaler nøye, og spør banken hvis du er usikker. For langsiktige avtaler, som mobilabonnement, er det viktig å vite hvor lenge avtalen varer og hvilke oppsigelsesmuligheter du har. Ved kjøp på nett eller via telefon har du ofte angrerett i 14 dager.

Dersom du eller dine foreldre etablerte et kundeforhold for deg i banken før du fylte 18 år, gjelder disse avtalene også etter at du er blitt myndig. Hadde du tidligere et betalingskort for ungdom, vil du normalt få et nytt kort når du blir 18 år. Du kan også søke om å få et kort med flere bruksmuligheter, som opptak av kreditt, når du blir myndig. Blant de vanligste fellene unge voksne går i, er å ta opp dyre lån eller avtale betalingsutsettelse for vanlig forbruk og anskaffelse av forbruksgjenstander. Ta kontakt med banken din for råd og tips. Banken har plikt til å gå deg omfattende informasjon før du inngår en låneavtale.

Referanser:

- Angrerett: <https://www.forbrukerradet.no/forside/angrer-du-pa-et-kjop/>
- Sammenlign bank- og forsikringsprodukter: <http://www.finansportalen.no>

Avtaler er bindende!

Les alltid gjennom avtaler før du signerer – også digitale og muntlige avtaler gjelder.

2. Planlegging og styring av økonomien

God økonomistyring handler om å ha oversikt over inntekter og utgifter. Når du bor hjemme, tar ofte foreldrene seg av dette, men når du flytter ut, må du selv ta ansvar. Sett opp et budsjett med alle inntekter og utgifter – både faste (husleie, strøm, mobil) og variable (mat, klær, fritid). Mange blir overrasket over hvor mye småkjøp utgjør i løpet av en måned. Bruk bankens digitale verktøy eller kalkulatorer for å få oversikt. Betal regninger i tide for å unngå gebyrer, og prøv å spare litt hver måned til uforutsette utgifter. Ha gjerne en reservekonto ved siden av din vanlige brukskonto, og sett opp automatisk overføring av et bestemt beløp fra bruks- til reservekontoen hver måned. Da vet du at det som er igjen på brukskontoen ved månedens slutt, kan disponeres fritt. Hvis du får økonomiske utfordringer, ta kontakt med banken eller den du skylder penger så tidlig som mulig.

Russetiden er for mange det første møtet med forpliktende avtaler. Det er lurt å være bevisst på dette i god tid før russetiden starter, og planlegge hvordan du skal skaffe tilstrekkelig med penger. Ved kjøp av russebuss eller bil husk kjøpekontrakt. Tenk også på en internkontrakt for alle som skal være med på buss eller bilen. Når du kjøper russeklær, som gjerne må bestilles helt i starten av skoleåret, er det tryggest å velge den betalingsløsningen som gjør at du ikke må betale for varene før du har fått disse tilsendt.

Tips til hvordan du kan styre økonomien på en god måte:

- Sett opp et budsjett. Spør gjerne banken om hjelp til dette.
- Betal regningen og eventuelt forbruk på kredittkort ved forfall. Utsettelse kan bli veldig dyrt.
- Hvis du ikke kan betale, kontakt den du skylder penger med en gang.
- Unngå ny kredittgjeld før den gamle er betalt.
- Sjekk kortbruken din når du er i mobil- eller nettbankene.
- Mange banker har SMS-varsling om saldo, innbetalinger og forfall. Vurder å bruke slik varsling, men vær klar over at det kan påløpe gebyrer.
- Les avtaler nøye, både før du inngår dem og før du sier dem opp.
- Spar opp en reserve i tilfelle noe uforutsett skulle skje.

Referanser:

- SIFOs referansebudsjett: <https://www.oslomet.no/om/sifo/referansebudsjettet>

Få oversikt!

Bruk digitale budsjettverktøy eller kalkulatorer for å få oversikt over økonomien din. Sjekk egen banks nettsider.

3. Arbeid og skatt

Dette sier Skatteetaten: Er du mellom 15 og 18 år, kan du arbeide med det meste. Men du skal ha opplæring og oppfølging fra arbeidsgiver hvis arbeidet kan være skadelig og krever forsiktighet. Du kan ikke ha overtid og heller ikke arbeide mellom klokka 23 og klokka 6 før du har fylt 18 år. Daglig arbeidstid skal aldri være mer enn 8 timer, og særlige regler gjelder om du fremdeles er skolepliktig. Du har krav på en skriftlig arbeidsavtale fra arbeidsgiver. I arbeidsavtalen skal lønn, arbeidstid og arbeidsoppgaver gå helt klart fram.

Skattekort og frikort

Fra året du fyller 13 år må du ha skattekort hvis du har egen inntekt. Du klarer deg med frikort hvis du ikke har inntekt over frikortgrensen. Fribeløpet for ungdom finner du på www.skatteetaten.no. Først når fribeløpsgrensen er brukt opp, skal arbeidsgiver trekke skatt. Med vanlig skattekort trekkes skatt ved hver utbetaling. Hvis du ikke leverer frikort eller vanlig skattekort, skal arbeidsgiveren trekke 50 prosent skatt av inntekten som du tjener over frikortgrensen. Du vil få tilbake det du eventuelt har betalt for mye i skatt året etter. Du kan bestille skattekort eller frikort på www.skatteetaten.no

Lønsslipp

Hver gang du får lønn, skal du ha en lønsslipp fra arbeidsgiveren. Lønsslippet skal vise lønn og hvor mye som eventuelt er trukket i skatt. Lønsslippet er også en kvittering for betalt skatt. Ta derfor vare på den!

Når du slutter

Du har krav på skriftlig sluttattest når du slutter i et arbeid. Attesten skal minst fortelle hvilke arbeidsoppgaver du har hatt og hvor lenge du har jobbet. Ta vare på den, den kan være god å ha når du søker annen jobb eller skole.

Referanser:

- Skatt for ungdom: <http://www.skatteetaten.no>
- Bestill frikort: <http://www.skatteetaten.no/no/Person/Skattekort-og-forskuddsskatt/Frikort/Bestill-frikort/>

Frikort eller skattekort?

Sjekk grensene for skattefri inntekt og bestill frikort på Skatteetaten.no.

4. Daglig bruk av banken

Nett- og mobilbank gjør det enkelt å holde oversikt over økonomien. Følg med på forbruket ditt slik at du alltid har penger på kontoen.

Generelt kan man si at det er to typer kort – debet og kredittkort.

Debetkort trekker penger direkte fra kontoen. For de fleste debetkort er det slik at du ikke kan bruke mer penger enn det du har stående på kontoen kortet er knyttet opp mot. I enkelte tilfeller kan kontoen likevel overtrekkes, og bankene kan da ta en svært høy rente. Bruk debetkort til daglige kjøp for å holde kontroll på forbruket.

Ved betaling med **kredittkort** vil kortselskapet i første omgang «legge ut» betalingen for deg, og så vil kortselskapet sende en regning (faktura) hver måned slik at du kan betale gjelden din til kortselskapet. Når du får den månedlige fakturaen fra banken, vil hele kredittkortgjelden din være utgangspunktet for hva du blir trukket for den måneden. Du kan også velge å bare betale et minimumsbeløp og få betalingsutsettelse, altså en kreditt på resten. En slik betalingsutsettelse er svært dyr, derfor er det viktig å betale hele beløpet ved forfall for å unngå høye renter og gebyrer.

Kredittkort kan være praktisk, spesielt ved netthandel og reiser, her er risikoen for å bli utsatt for svindel høyere, og hvis det skulle skje, blir ikke bankkontoen din tappet direkte.

Husk å aldri dele kortkoden din med noen, det samme gjelder med BankID'en din. Vær ekstra forsiktig ved netthandel – sjekk at nettbutikken er trygg før du handler. Hvis du mistenker at du er blitt utsatt for svindel – ta kontakt med banken din med en gang. Sjekk gjerne ut www.svindel.no for tips om hvordan du skal unngå å bli svindlet.

Referanser:

- Klage på kortmisbruk: <http://www.finkn.no>
- Tips for ikke å bli svindlet: www.svindel.no
- Hvis du har blitt svindlet, bruk digital politianmeldelse: Anmelde - Politiet.no
- Tips om netthandel og falske nettbutikker:
<https://www.forbrukertilsynet.no/netthandel/falske-nettbutikker>
<https://www.forbrukertilsynet.no/slik-klager-du-pa-negativt-salg>

Sikker kort-, nett- og bankbruk!

Ikke del PIN-koden din eller BankID'en din med noen – heller ikke venner eller familie!
Sjekk alltid at nettbutikken er trygg før du handler.

5. El-sparkesykkel, moped og bil – praktisk, men dyrt

Å eie moped eller bil gir frihet, men innebærer mange kostnader. I tillegg til kjøpesummen må du betale for forsikring, avgifter, drivstoff, vedlikehold og eventuelle reparasjoner. Husk at ansvarsforsikring er påbudt for alle kjøretøy. Det er lurt å beregne alle utgifter før du kjøper, slik at du ikke får økonomiske overraskelser. Verditapet på kjøretøyet er også en viktig kostnad – bilen eller mopeden blir mindre verdt for hvert år.

El-sparkesykkel er ikke så dyr i innkjøp som moped og bil, men det er lovpålagt å forsikre den i tilfelle ulykken er ute. Kjører du på noen eller den tar fyr for eksempel under lading vil den kunne forårsake store skader, både på personer og materiell. Det vil du bli ansvarlig for personlig, hvis du ikke har forsikringen i orden.

Referanser:

- Billånskalkulator: <https://www.finansportalen.no/bank/lan-til-bilbatmccaravan/>
- El-sparkesykkel: Reglene for forsikring hos Trafikkforsikringsforeningen: <https://www.tff.no/tema/forsikring-kjop-salg-avregistrering/elsparkesykler-og-forsikring>
- Avgifter og informasjon: <http://www.toll.no>, <http://www.vegvesen.no>
- Hvor mye koster det å eie bil – Smarte Penger: <https://www.smartepenger.no/kalkulatorer/872-bilkostnader>

Sjekk om du har råd!

Finn ut hva det faktisk koster å eie bil hos Smarte Penger

6. Når du flytter hjemmefra

Å flytte for seg selv er spennende, men krever økonomisk planlegging. Skal du leie bolig, må du ofte betale depositum, vanligvis tilsvarende tre måneders husleie. Depositumet kan være opp til seks ganger månedlig husleie, men det mest vanlige er tre måneder. Husk at depositumet skal stå på en egen depositumkonto i ditt navn, og du har rett på rentene som påløper.

Hvis du kjøper egen bolig, må du ha spart opp egenkapital, som regel minst 10 prosent av kjøpesummen. I tillegg må du ha inntekt til å betjene lånet, som regel kan du ikke låne mer enn 5 ganger din årlige inntekt før skatt.

Bor du i kollektiv, er det viktig å ha klare avtaler om leie, depositum og fordeling av fellesutgifter. Tenk også gjennom hva som skjer hvis noen flytter ut. Dette er forhold dere bør ha avklart før dere flytter inn.

Uavhengig av om du leier egen leilighet, et rom i et kollektiv eller eier egen bolig er det viktig å sjekke at du har innboforsikring.

Vurderer du å kjøpe bolig sammen med andre, for eksempel en kjæreste, er det en del ting du må tenke gjennom.

- Skal dere ta opp felles lån og være solidarisk (felles) ansvarlig for gjelden, eller skal dere ta opp hvert deres lån?
- Hvordan skal dere betale fellesutgiftene?
- Vil dere opprette en felles konto som dere betaler daglig utgifter fra?
- Det er også viktig å tenke på hva som vil skje dersom en av dere skulle bli arbeidsledig, arbeidsufør eller kanskje dø. Vil dere klare å beholde leiligheten, og finnes det for eksempel forsikringsordninger som gjør at dere kan bli boende. Dere bør opprette en avtale i slike tilfeller.

Referanser: Samboeravtale og testament: <http://jurk.no/>

Depositumet skal på konto!

Depositum skal alltid stå på en egen konto i ditt navn. Sjekk kontrakten nøye, spesielt i kollektiv!

7. Sparing – hvorfor og hvordan?

Sparing gir deg trygghet og handlefrihet. En økonomisk buffer gjør det lettere å håndtere uforutsette utgifter, og sparing er nødvendig for å nå større mål som bolig eller bil. Et tips for å ha beredskap for uforutsette utgifter er å ha en reserve tilsvarende to månedslønner stående på en sparekonto. Start tidlig, og gjør sparing til en vane – små beløp vokser over tid.

BSU (boligsparing for ungdom) gir ekstra gode vilkår for deg som sparer til bolig. Sett gjerne opp automatiske trekk til sparekontoen, og vurder å bruke bankens sparekalkulatorer for å se hvordan pengene kan vokse. Spør banken din om gode tips for hvordan du kan komme i gang med sparingen, og hvilke spareprodukter som passer best til de formålene du ønsker å spare til.

Hvorfor du bør spare?

- For å få bedre kontroll på din økonomi og unngå dyre kriseløsninger (for eksempel kortsiktige lån) ved å ha en god reserve i bakhånd.
- For å kunne realisere planer/ønsker om å investere i eller kjøpe noe som koster relativt mye.
- Fordi sparepenger gir deg handlefrihet til for eksempel å utnytte gode tilbud som måtte dukke opp.
- Fordi det å kjøpe bolig normalt krever mye egenkapital.
- Fordi du ved å spare regelmessig viser banken at du har god økonomisk kontroll og disiplin, noe som teller positivt når banken skal vurdere om og hvor mye du får låne til for eksempel bolig.

Og husk at:

- Nedbetaling av lån også er en form for sparing. Ta for eksempel et boliglån: Jo mindre lånet blir, desto større blir forskjellen mellom boligens verdi og lånet på boligen. Dette kaller vi egenkapital. Du får også lavere renteutgifter jo mer du betaler ned på lånet. Når du skal spare, bør du derfor først vurdere om du har et gjeldsnivå som du kan leve med. Betal alltid først den dyreste gjelden, slik som kreditt- og forbruksgjeld.

Referanser:

- Mer om BSU hos Skatteetaten: <https://www.skatteetaten.no/person/skatt/hjelp-til-riktig-skatt/bank-og-lan/bsu/>

BSU – Boligsparing for ungdom er viktig!

Gir ekstra gode vilkår for deg som sparer til bolig.

8. Hvor mye har du råd til å låne?

Lån skal alltid betales tilbake, og det koster å låne penger. Kredittkort, avbetaling eller «kjøp nå betal senere» løsninger som Klarna og betalingsutsettelse er også former for lån, ofte med mye høyere rente enn boliglån. Ikke lån mer enn du har råd til å betale tilbake, og vær bevisst på forskjellen mellom ulike lånetyper.

Når du skal kjøpe bolig, må du ha egenkapital og vise banken at du har økonomi til å betjene lånet. Normalt må du ha en egenkapital på 10 prosent av kjøpesummen. Bankene kan gjøre unntak fra dette egenkapitalkravet for en viss andel lån, for eksempel hvis du har vist evne til å spare jevnt over tid. Snakk med en rådgiver i banken din om hva som er mulig. Et annet alternativ for unntak er dersom foreldrene dine er villige til å stille sin bolig som sikkerhet (pant) for et beløp som minst tilsvarer bankens krav til egenandel. Det er i så fall viktig at den som stiller sikkerhet for lånet ditt setter seg godt inn i hvilken risiko det innebærer. Uansett må du ha evne (nok inntekt) til å kunne betale renter og avdrag på lånet.

Når banken skal vurdere betalingsevnen din, ser den på hvor mye du sitter igjen med etter at alle faste utgifter er betalt. Derfor er det greit å ha oversikt over disse. Bankene tar utgangspunkt i «referansebudsjettet» til SIFO.

Tips til lån:

- **Kredittkort/forbrukslån/kjøp nå, betal senere:** Vurder fordeler og ulemper før bruk, og betal ned gjelden raskt, før rentene begynner å løpe. Slike typer lån er dyre.
- **Boliglån:** Diskuter med banken om lånetype, nedbetalingstid og om du vil ha fast, flytende eller en kombinasjon av rente.
- **Lån til ett bestemt formål:** Tilpass nedbetaling til verdifallet på det du kjøper, som bil eller bolig.
- **Renteøkning:** Beregn hva økonomien tåler hvis renten stiger, for eksempel med 3 prosentpoeng. Bruk en kalkulator på nettet, eller be banken gjøre beregninger på større og mindre renteøkninger for å se hva økonomien din tåler.
- **Effektiv rente:** Sammenlign lån basert på effektiv rente, som inkluderer både renter og gebyrer. Husk at den effektive renten forteller deg hva lånet koster.
- **Samle lån:** Det gir bedre oversikt og lavere kostnader.

Referanser:

- Lånekalkulator og renteoversikt: <http://www.finansportalen.no>
- Utdanningslån: <http://www.lanekassen.no>
- Referansebudsjettet: <https://www.oslomet.no/om/sifo/referansebudsjettet>
- Praksis for lån til forbrukere - hos Finanstilsynet: <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/rundskriv/2024/praksis-for-lan-til-forbrukere/#1.Innledning>

Sjekk lånetilbudene! Sammenlign alltid effektiv rente før du tar opp lån.
Bruk lånekalkulator på finansportalen.no

9. Forsikring – trygghet for økonomien din

Forsikring beskytter deg mot store økonomiske tap hvis noe uforutsett skjer. Når du vurderer hvilke forsikringer du trenger, kan du tenke på hvilke hendelser som kan ødelegge økonomien din dersom du ikke er forsikret, og hvilke hendelser som ikke gjør det. Aktuelle forsikringer kan være innbo-, reise-, og/eller ulykkesforsikring.

Innboforsikring er viktig, også for unge som bor på hybel eller i kollektiv. Sjekk om du er dekket av foreldrenes forsikring. Hvis du er dekket gjennom deres forsikring, er det viktig at du sjekker når forsikringsdekningen eventuelt faller bort og du må kjøpe din egen innboforsikring. Dette kan for eksempel skje når du når en bestemt alder, eller dersom du har egen inntekt.

Når du kjøper forsikring, bør du sammenligne vilkår og priser, og passe på at du ikke er dobbeltforsikret. Det finnes kombinerte forsikringsavtaler for unge, som innebærer innbo, reise og ulykke i en pakke. Men husk å sjekke forsikringssum. Husk at ansvarsforsikring for kjøretøy er påbudt.

Husk at det er lovpålagt å forsikre bil, moped og el-sparkesykkel (se kapittel 5) i tilfelle ulykken er ute. Kjører du på noen eller hvis for eksempel el-sparkesykkelen selvantenner, eller tar fyr under lading vil dette kunne forårsake store skader, både på personer og materiell. Det vil du bli ansvarlig for personlig, hvis du ikke har forsikringen i orden.

Tips til forsikring:

- Så lenge man bor hjemme, er det vanlig at foreldre tar seg av forsikringene.
- Undersøk hvilke forsikringer du må ha, og hvilke forsikringer du bør ha. Du må velge riktig etter ditt eget behov.
- Unngå dobbeltforsikring.
- Gjennomgå forsikringene dine en gang i året, og hvis livssituasjonen din endrer seg.
- Glem aldri ansvarsforsikring på kjøretøyet.

Referanser:

- Sammenlign innboforsikring: <http://www.finansportalen.no>
- Innbokalkulator <https://www.finansnorge.no/tema/personlig-okonomi/innbokalkulator/>
- Billånskalkulator: <https://www.finansportalen.no/bank/lan-til-bilbatmccaravan/>
- El-sparkesykkel: Reglene for forsikring hos Trafikkforsikringsforeningen: <https://www.tff.no/tema/forsikring-kjop-salg-avregistrering/elsparkesykler-og-forsikring>
- Avgifter og informasjon: <http://www.toll.no>, <http://www.vegvesen.no>
- Hvor mye koster det å eie bil – Smarte Penger: <https://www.smartepenger.no/kalkulatorer/872-bilkostnader>

Sikre verdiene dine!

Selv om du bor på hybel eller i kollektiv, kan du ha store verdier.

Sjekk om du er dekket av foreldrenes forsikring, og sammenlign tilbud på finansportalen.no

10. På reise til utlandet

Når du reiser, bør du ha med to betalingskort som kan oppbevares på forskjellige steder og før du reiser bør du notere hvilket nummer du må ringe for å sperre kortene dine hvis de skulle komme bort. I de fleste mobilbanker kan du også melde kort tapt og sperre kortet. Ha gjerne sperrenummeret tilgjengelig et annet sted enn på telefonen, i tilfelle telefonen kommer bort eller blir stjålet.

Reiseforsikring er helt nødvendig – uten den kan sykdom eller uhell bli svært dyrt. Sjekk vilkårene nøye, spesielt hvis du skal være lenge borte, for eksempel ved studier i utlandet, eller drive med risikofylte aktiviteter. Europeisk helsetrygdkort anbefales ved reiser i EØS-land. Husk også at mobilbruk og datatrafikk kan være dyrt i utlandet, det kan være lurt å kjøpe en lokal e-SIM om du skal reise utenfor Europa. Valutakursene viser hvor mye pengene i landet du reiser til er verdt, sammenliknet med norske kroner. Sjekk dette før du drar, slik at du har kontroll på hvor mye du bruker. Når du bruker kortene dine i utlandet, veksles trekket fra kortet ditt fra den lokale valutaen til norske kroner.

Tips for reise:

- Oppdaterte valutakurser finnes på www.norges-bank.no
- Kursen kan endre seg mens du er borte, og banken din kan ved et valutapåslag gi deg litt dårligere kurs enn den offisielle når du bruker kortene dine i utlandet.
- Hvis du blir spurt om du vil betale med kort i norske kroner eller i lokal valuta, er det nesten alltid billigst å betale i lokal valuta. Banken din gir som regel en bedre vekslingskurs enn det den lokale butikken får til.
- I utlandet kan det ta lenger tid før beløp trekkes fra kontoen din, så pass på å ha oversikt over forbruket ditt.

Referanser:

- Studier i utlandet: <http://www.ansa.no>
- Valutakurser: <http://www.norges-bank.no>
- Europeisk helsetrygdkort: <https://www.helsenorge.no/turist-i-utlandet/europeisk-helsetrygdkort/>

Sjekk reiseforsikringen før avreise!

Ha alltid reiseforsikring og Europeisk helsetrygdkort på reise i EØS-land. Bestill gratis på helsenorge.no

11. Hvis du mister kontroll over økonomien

Hvis du får økonomiske vanskeligheter, må du så snart som mulig ta ansvar for å rydde opp. Problemene forsvinner aldri av seg selv. Ubetalte regninger blir dyrere jo lenger du venter, og kan føre til inkasso og betalingsanmerkning. Dette kan gjøre det vanskelig å få lån, leie bolig eller tegne abonnemeter senere. Går et krav til inkasso, ikke vær redd for å ta kontakt med inkassoselskapet. De er imøtekommende for å finne frem til en betalingsløsning som passer deg. Noen ganger kan det hende at kravet ikke er gyldig eller basert på en misforståelse, derfor er det viktig å avklare det tidlig med selskapet.

Ta tak i problemene tidlig, og be om hjelp fra banken, foreldre eller NAVs gjeldstelefon. Ikke ta opp forbrukslån for å dekke gammel gjeld – det gjør ofte vondt verre. Husk at betalingsanmerkninger slettes når gjelden er betalt.

Referanser:

- Råd om inkasso fra Forbrukerrådet: <http://www.forbrukerradet.no/forside/okonomi-og-betaling/inkasso-2>
- Råd om inkasso fra Finans Norge: <https://www.finansnorge.no/tema/personlig-okonomi/betalingsproblemer-og-inkasso/>
- NAVs gjeldstelefon: tlf. 555 53 339

Få hjelp tidlig!

Ikke vent med å be om hjelp hvis du får betalingsproblemer.

Ring NAVs gjeldstelefon: 555 53 339

12. Sparing til pensjon og aksjesparing

Fra det tidspunktet du får din første jobb, og når du har fylt 13 år, vil du i tillegg til lønn også tjene opp pensjonsrettigheter.

Det høres kanskje rart ut å tenke på pensjon når du er i starten av voksenlivet, men det handler om å gi deg selv frihet og trygghet senere i livet.

Pensjonssystemet består av tre hoveddeler:

- **Folketrygden (Nav):** Når du får inntekt, tjener du samtidig opp pensjonsrettigheter i folketrygden (Nav).
- **Tjenestepensjon:** Din arbeidsgiver er pliktig å spare for deg til pensjon (tjenestepensjon), i tillegg til det du tjener opp i folketrygden. Du anbefales å sjekke i nettsiden til Norsk Pensjon, eller på nettsiden til den pensjonsleverandøren din arbeidsgiver har valgt, at din pensjonssparing er innbetalt.
- **Egen sparing:** Den enkelte må i tillegg selv vurdere muligheten for å spare til pensjon utover folketrygd og tjenestepensjon. Det finnes flere alternative spareformer, og du må selv bestemme hvilken spareform som passer for deg.

Om sparing i aksjer:

- **Sparing i aksjer** anbefales for deg som skal spare på lang sikt, og til pensjon. Eksempelvis i et pensjonsprodukt, som innebærer sparing i fond med aksjer. Det er lurt å komme tidligst mulig i gang med sparingen. Unge som sparer langsiktig i fond, og til pensjon, bør vurdere større andel aksjer enn eldre som nærmer seg pensjonsalder.
- **Aksjekursene svinger**, og du kan oppleve at pengene faller i verdi på kort sikt. Det har mer risiko å spare i aksjer enn i bankinnskudd. På lang sikt viser imidlertid erfaringer at sparing i aksjer er fornuftig.
- **Pengene vokser over tid:** Når du sparer, får du avkastning (og renter). Jo tidligere du starter sparingen, desto yngre du er, jo mer tid har pengene til å vokse – nesten som et frø som blir til et stort tre. Starter du tidlig, gjerne med faste månedlige beløp, kan du spare litt og likevel få mye til slutt.
- **Frihet til å velge:** Har du spart godt over tid, kan du senere velge å jobbe mindre, eller gå av tidligere med pensjon, uten å bekymre deg for penger.
- **Ingen vet hva fremtiden bringer:** Pensjonsordninger kan endre seg. Egen sparing gir deg ekstra trygghet uansett hva som skjer.

Referanser:

- Mer om pensjon og oversikt over dine pensjonsrettigheter: www.norskpensjon.no
- Pensjonsordliste hos Finans Norge: <https://www.finansnorge.no/tema/personlig-okonomi/pensjonsordliste/>

Få hjelp med vanskelige ord og uttrykk!

Sjekk forklaringer på pensjonsbegreper på Finans Norges nettsider.

13. Vær på vakt mot svindel

Svindlerne har mange metoder for å lure deg. SMS, sosiale medier, e-post, telefon og falske nettbutikker er bare noen av dem. Følger du disse enkle huskereglene gjør du svindlernes jobb mye vanskeligere:

- Ingenting haster så mye som det fremstår. Stopp, tenk, sjekk!
- Banken vil aldri be deg overføre penger til en såkalt «sikker» konto
- Logg aldri inn med BankID via lenke i SMS
- Banken og politiet ber deg aldri oppgi BankID-passord, koder, brukernavn eller annen innloggingsinformasjon over telefon
- Fremstår et tilbud for godt til å være sant, er det ofte svindel
- Aldri invester penger via lenker på sosiale medier
- Aldri la andre personer bruke kontoene dine til å overføre eller ta ut penger – uansett hvor lite beløpet er
- Gjør kontoene dine sikrere med totrins-autentisering under innlogging

Lær deg selvforsvar mot svindel på www.svindel.no

